

rAntGroen

bpost

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

EDEGEM 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - april - mei - juni 2024 - jaargang 23 nr. 90

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Erlend Hansen
Verbindingsstraat 42
2650 Edegem
Afgiftekantoor Edegem 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter
en coörd. Beleidswerkgroep
03/455 22 12 - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be
Erlend Hansen, secretaris
0472/78 20 58- erlend.hansen@skynet.be
Eric De Roeck, penningmeester
eric.de.roeck@fisolis.be
Maurice De Neve, beheer Fort 7
maurice.deneve1@gmail.com
Niels Schild, coördinator communicatie
natuurpunt.zuidrand@gmail.com
Lucy de Nave, bestuurslid
03/237 99 52-Lucy.denave@gmail.com
Nicole Boussemaere, bestuurslid
013/30 85 47
nicole.boussemaere@gmail.com
Maggy Troffaes, bestuurslid
03/827 83 60-maggy.troffaes@skynet.be
Els Wynants, bestuurslid
0497/42 74 29-wynantsels@gmail.com
Stany Marichal, bestuurslid
0478/56 45 84
stanislas.marichal@telenet.be
David Wouters, bestuurslid
0476/414174
monument.Fort 7@zuidrand.be

Contactinformatie

Fort 7:
Natuur: contact.Fort 7@zuidrand.be
Monument: David Wouters
0476/414174 - monument.Fort 7@zuidrand.be

Groen Neerland: Groen.Neerland@zuidrand.be

Uilenbos: Uilenbos@zuidrand.be

Edegemse beekvallei:
Edegemse.beekvallei@zuidrand.be

ARDEA: ardea@hobokensepolder.be

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
Guido Van Boeckel
0475/96 69 67- redactie@zuidrand.be

Verdeling: Erlend Hansen
contactgegevens: zie bestuursleden

Verslagen te zenden naar:
redactie@zuidrand.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
Veerle De Saedeleer,
vee_saddler@yahoo.co.uk

Een grijze winter maar een mooie start tussen enkele donderwolken door

De derde zaterdag van februari houden we als afdeling gewoontegetrouw onze lokale algemene vergadering die ook dit jaar weer veel volk trok. Geen saaie bedoeling. In tegendeel, het was een fijne informatieve avond rond het "reilen en zeilen" van de afdeling in 2023. En we keken vooruit naar wat 2024 brengen zal.. Zowel qua activiteiten als financieel was 2023 een behoorlijk jaar. Hoogtepunten waren vast en zeker de aanstelling van een nieuwe conservator voor Groen Neerland (Wim Jouret) en een fantastisch afsluitend filmpje van "het Hertenbronstweekend", becommentarieerd door niet minder dan Sir David Attenborough. Een gedetailleerd verslag van de avond kan je verder terugvinden in dit nummer.

De afgelopen winter was echter heel wat somberder. Door de hogere temperatuur van de Noordzee en de vele noordwestenwinden werd uitvoerig regen aangevoerd. Voor de natuur misschien wel "een zaligheid" na die vele droge jaren. Met uitzondering van Fort 7, merkten we dit vooral in onze natuurgebieden. Het waterpeil is terug genormaliseerd en in sommige periodes staan grote gedeelten van de Edegemse beekvallei en Groen Neerland onder water. Ook de rabatten van het Uilenbos waren goed gevuld. Hiermee tonen we nog een keertje aan hoe belangrijk de sponsfunctie (waterretentie) is van natuurgebieden, waardoor ook dit jaar de stroomafwaarts gelegen delen niet of nauwelijks onderliepen.

Van het Europees front kunnen we een belangrijke overwinning melden: het Europees parlement heeft met een aanzienlijke meerderheid de natuurherstelwet goedgekeurd, ondanks de gewelddadige boerenprotesten en de, soms populistische, recuperatie van het thema door politieke partijen. En nee, dat legt geen claim op het huidige landgebruik zoals in de pers beweerd werd. Het zorgt er wel voor dat de biodiversiteitsachteruitgang in natuurgebieden gestopt kan worden en waar mogelijk terug (wat) hersteld. Voor het Uilenbos bijvoorbeeld betekent dit dat de schier ongebreidelde uitbreiding van bramen, die de werpplaatsen van de reeën bedreigen, tot stilstand kan worden gebracht en hopelijk omgekeerd wordt. Daar is toch echt niets mis mee?

Maar er was de laatste weken ook minder goed nieuws te melden van het politieke front. De manier waarop noodzakelijke maatregelen voor behoud van de volksgezondheid en een evenwichtige natuur werden afgeserveerd na het boerenprotest, tarte alle verbeelding. De goedgekeurde pesticide-reductie maatregelen, om de gezondheid van de consument en het grondwater te beschermen, werden gewoon van tafel geveegd. Zo ook werd de maatregel om 4 % van het landbouwgebied (randen en beekkanten) braak te laten liggen of in te zaaien met bloemenmengsels, met onmiddellijke ingang gestopt en uitgesteld. Deze maatregel gaf bijen en andere insecten kansen op voedsel en bestuiving. Nochtans worden boeren hiervoor ruim vergoed. Deze maatregelen, die in vele andere Europese landen al jaren van kracht zijn, zijn juist bedoeld om beekkanten en akkerranden te herstellen. Zij zorgen er voor dat er meer insecten zijn, die op hun beurt de gewassen kunnen bestuiven. Dit gaat de boeren dus eerder geld kosten.... En was het eigenlijk niet allemaal te doen om het inkomen van de boeren, die melkvee en vleesdieren houden, structureel te verbeteren? Ik vrees dat we hier te maken hebben met "opgejaagd wild". Het boerenprotest lijkt zeker deels gebaseerd op foutieve informatie (boerenbedrog?). Anderzijds moeten we in deze intro zeker melding maken van het Landinrichtingsproject Zuidrand, dat uit de startblokken geschoten is. De minister van Leefmilieu heeft medio vorig jaar bepaald dat voor een beperkt aantal Vlaamse regio's een plan dient uitgewerkt en uitgevoerd te worden om de versnippering van de open ruimte tegen te gaan en waar mogelijk te herstellen. In dit plan dient men ook te zoeken naar zones voor meer bos en blauwgroene invulling (natuur en water) om de klimaatconsequenties te milderen. De Zuidrand, van Boeichout tot Hemiksem, is zulk een gebied. Het ambtelijk team is meteen in gang geschoten en ook als Natuurpuntafdeling zijn we hierbij nauw en intensief betrokken en hebben we onze adviezen verstrekt. Verder in dit nummer meer hierover.

Je merkt het: een goede start maar wel wat donderwolken.

Hugo Waeterschoot

Lidmaatschap Natuurpunt: 38 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC:GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuurblad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 - 2800 Mechelen (<https://www.natuurpunt.be/pagina/adreswijziging-doorgeven>)

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 met vermelding van: uw lidnummer, naam en adres.

Indien u rAntGroen enkel elektronisch wenst te ontvangen kan u dit melden aan natuurpunt.zuidrand@gmail

Omslagfoto: bosbeekjuffer

Foto's p.2:

gierzwaluw ©Maarten Mortier
tureluur © Walter De Weger

editoriaal

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de prijs is afhankelijk van de afstand. Zie hiervoor de bepalingen bij de desbetreffende aankondiging.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

Groenpootruiter & steltkluut - © Walter De Weger

Paasmaandag
1. 4 - 10u.

Voorjaarsflora Uilenbos

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16u.

Neen, dit is echt geen grap: we bieden je een mooie voorjaarswandeling aan deze morgen. In deze periode is het Uilenbos immers op zijn allermooist met de bloei van de voorjaarsflora, al hangt dit natuurlijk steeds een beetje af van de weersomstandigheden. In het drogere beuken/eikenbos valt nog weinig te ontwaren. Toch steken daar de eerste adelaarsvarens hun kopje al door de verdorpe eikenbladeren en zorgt de witte klaverzuring op sommige plaatsen voor enige kleur. Dit staat in schril contrast met het hakhoutbos in de beekvallei van de Lauwerijksebeek, waar de voorjaarsflora nu volop bloeit. De gele kleur van het speenkruid en de dotterbloemen, het verfrissende lichtgeel van de sleutelbloem, de wit-rose tinten van de bosanemonen en de paarse kleur van hondsdrif geven het bos een heldere "look", een streling voor het oog. En natuurlijk hopen we op het oranjetipje. Ook bestaat er steeds de kans dat we een ree spotten, al zijn deze in dit seizoen een beetje schuwer.

Kindvriendelijke wandeling.

Afspraak: om 10 u., toegang Uilenbos Lintsesteenweg (ter hoogte van het waterzuiveringsstation)
We zijn terug rond 12.30 u.

Meebrengen: stevig schoeisel en een verrekijker indien de gelukkige bezitter.

Leiding: Hugo Waeterschoot -0477/33 23 30 - hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zondag
7. 4 - 14u.

Middelheimmuseum:
combinatie natuur & kunst

Afspraak: Middelheimlaan 61

Einde: 16u. ter plaatse

Het Middelheimmuseum ligt sinds 1950 in het Antwerpse Middelheimpark. Dit openluchtmuseum werd in de loop der jaren opmerkelijk uitgebreid. In een bijzondere setting biedt het openluchtmuseum een boeiend overzicht van meer dan honderd jaar beeldende kunst. Tot op vandaag blijft de collectie van het museum groeien met aankopen. Na een grondige metamorfose ging het vernieuwde museum eind mei 2012 weer open. Het museumterrein werd met 5 ha uitgebreid. Maggy Troffaes, natuurgids in onze afdeling en tot voor haar pensionering werkzaam in het museum, nodigt ons hier vandaag uit op een wandeling die natuur en kunst perfect combineert. Nadien kunnen we nog wat keuvelen in de gezellige cafetaria of bij mooi weer op het terras buiten.

Afspraak: om 14.00 uur aan de ingang van het Middelheimmuseum, Middelheimlaan 61, Antwerpen.

Einde van de wandeling om ongeveer 16.00 uur ter plaatse.

Mee te brengen: fototoestel, loepje

Gids: Maggy Troffaes

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

Zaterdag
13. 4 - 8u.

Doelpolders

Afspraak:
Boomsesteenweg 335

Einde: rond 16u. ter plaatse

Inschrijven verplicht

Vandaag trekken we naar de Hedwige- en Prosperpolder.

De Hedwigepolder is nu natuurreservaat geworden, al ging dit niet zonder slag of stoot. De landbouw wilde deze vruchtbare grond immers behouden. Gronden werden geruimd, zodat boeren op andere locaties kunnen verder werken en de natuur zich kan ontwikkelen in de polder. De Hedwigepolder is ontpolderd ter compensatie voor de uitdieping van de Schelde. Na enkele jaren van afgraven en herinrichten is de Hedwigepolder eind oktober 2022 onder water gezet. Meteen kon je al verschillende soorten vogels op en rond het ondergezette deel bewonderen. Ondertussen is het gebied uitgegroeid tot een vogelparadijs: bruine en blauwe kiekendief voelen er zich thuis. Ook heel wat zangvogels en steltlopers zullen we te zien krijgen. Verschillende soorten ganzen strijken er neer om te rusten.

We vertrekken zoals gewoonlijk op de parking onder de brug van de A12 ter hoogte van 't Spant, rijden samen: kostendelend vervoer (0,1 euro/kilometer) om de natuur te sparen.

Ter plaatse maken we een rustige wandeling max. 10 km, stoppen regelmatig om de vogels te observeren. Tegen de middag kunnen we onze boterhammen opeten bij het PolderMas waar we soep aangeboden krijgen (tegen vrije bijdrage) van onze gids Katrien Doggen. Naar gelang hoe ver we zijn gevorderd, trekken we met de wagen richting Paal in Nederland en zien wat we tegen komen. Op de terugweg stoppen we nog hier en daar. Einde ter plaatse rond 16 u.

Inschrijven: via ardea@hobokensepolder.be met vermelding van Doelpolder, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres.

Afspraak: start om 8 u. parking onder de brug van de A12 ter hoogte van 't Spant (Boomsesteenweg 335 te Wilrijk). Einde rond 16 u.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker, telescoop, kledij volgens het weerbericht (open gebied dus mogelijk veel wind), picknick en drank en een centje voor de soep.

Gids/leiding: Katrien Doggen / Eddie Schild - ardea@hobokensepolder.be - (dag zelf 0498/73 60 77)

Zondag
14. 4 - 14u.

Fort 7, Wilrijk
Erfgoedwandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16.30u.

Inschrijven verplicht

Vanaf 1 april worden zelfs de meest luie vleermuizen verondersteld terug uit bed te zijn. Naast vaste items op het parcours, zoals het reduit en de wallen, kunnen we in dit seizoen dus ook hun slaapvertrekken bezoeken, zoals de caponnières. Die moesten de vijand beletten de gracht over te steken om het fort in te nemen.

Een ander slaapvertrek is de tradittorebatterij, die oorspronkelijk diende om troepen, die zouden proberen achter het fort op te rukken naar de grote omwalling en de grote stad zelf, in de rug te bestoken.

De tradittorebatterij werd later heringericht als disciplinaire gevangenis.

Deelname: om in te schrijven, of met elke vraag om info over het bezoek, ga naar fort7.anhaga.be/wandeling of stuur een e-mail naar monument.fort7@zuidrand.be met vermelding van aantal bezoekers en een mobiel nummer. We laten u dan snel weten of er plaats is, en anders welke alternatieven er zijn.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zondag
14. 4 - 15u.

Blauwe reigertelling

Afspraak:
Schoonselhof, Wilrijk

Einde: rond 17.30u.

Inschrijven verplicht

Vogelwerkgroep Ardea telt dit jaar al voor het 10e opeenvolgende jaar het aantal broedparen van haar boegbeeld Ardea cinerea, de blauwe reiger dus. Dit gebeurt in het Engels bos van de stadsbegraafplaats Schoonselhof te Wilrijk. Ook dit jaar trekken we behoedzaam en voorzichtig één keertje de kolonie in om de evolutie op te volgen. In het verwilderde bos achter de kasteelvijver nestelen de reigers er vooral op de kruinen van grove dennen.

Vorig jaar stelden we met 49 bezette nesten een lichte toename vast. Wij zijn benieuwd hoe het de blauwe reigers dit jaar zal vergaan: blijft de populatie op hetzelfde niveau of is er weer sprake van een uitbreiding? Opgelet: bij slecht weer wordt de telling verplaatst naar een latere datum.

In dat geval worden de deelnemers ten laatste op zaterdagmorgen verwittigd.

Praktisch: start om 15 u., einde ca 17.30 u. Vermits we het aantal deelnemers beperken, is aanmelding vooraf nodig. **Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be** (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres)

Afspraak: oostelijke ingang van het Schoonselhof, op de hoek van de Leger- en de Koornbloemstraat te Wilrijk.

Meebrengen: verrekijker, stevige stapschoenen, hoofdbescherming. Eventueel camera.

Gids/leiding: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Zaterdag
20. 4 - 6.45u.

Polders van Kruikeke & Rupelmonde

Afspraak:
Boomsesteenweg 335

Einde: rond 13u.

Inschrijven verplicht

Tijdens deze vroegochtend-wandeling gaan we weervogels waarnemen in het grootste overstromingsgebied van Vlaanderen. In dit beschermd natuurgebied van 600 hectare kan je tijdens zo'n lentewandeling vlot een 70-tal vogelsoorten waarnemen. Op dit moment zijn de vogels immers erg actief om voor nageslacht te zorgen. De meeste zomergasten zijn terug, maar ook late trekvogels zijn nog mogelijk. Kom mee genieten van de blauwborst, nachtegaal, koekoek, cetti's zanger, rietzanger, sprinkhaanzanger en misschien zelfs snor.

Ook aan zoogdieren is het gebied rijk: naast de vos en talrijke reeën komt de bever er voor en zelfs de otter werd al waargenomen. We nemen de tijd om vogels goed te bekijken/beluisteren en wandelen aan een rustig tempo ongeveer 7 km langs de Schelde, de slikplaten aan de in- en uitwateringssluizen en door bebloomde weilanden en natte bossen.

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres).

Afspraak: Om 6.45 u. vertrekken we vanaf de parking aan de Boomsesteenweg 335, Wilrijk (ter hoogte van 't Spant) en rijden indien mogelijk kostendelend (0,1 cent/km).

Aansluiten uiterlijk om 7.10 u. aan de veersteiger Callebeek. Parkeren kan in de Scheldestraat of de Callebeekstraat te Hemiksem. De veerboot vertrekt stipt om 7.15 u.

Met de veerboot van 12.10 u. of van 13 u. steken we terug de Schelde over en sluiten we af.

Meebrengen: stevige wandelschoenen, kleding aangepast aan de weersomstandigheden, verrekijker en/of telescoop, wat drank en eventueel een versnapering.

Gids/leiding: Bart Moons, Peter en Marc Hofman

Zondag
21. 4 - 14u.

Zintuigenwandeling

Afspraak:
Capucienendreef, Schelle

Einde: 16u.

April is de eerste volle lentemaand. De aprilse grillen schudden het sombere winterweer van ons af. De boomknoppen springen open. In de bermen bloeien de voorjaarsbloemen. De eerste zwaluwen worden gespot. Laat ons gaan snuffelen en snuiven, voelen en tasten, horen en luisteren, likken en proeven, zien en ontdekken hoe ver het met de lente staat langs de oevers van de Vliet.

Afspraak: om 14 u. in de Capucienendreef te Schelle (zijstraat Steenwinkelstraat ter hoogte van nr.259). Parkeergelegenheid in de Rozenstraat e.a..

Meebrengen: loep en verrekijker. Voorzie best laarzen na of bij regenweer.

Gids/Leiding: Chris De Ranter - 0498/30 05 24 - chris.deranter@gmail.be.
Gerda Van Bulck

Zaterdag
27. 4 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zondag
28. 4 - 14u.

Fort 7, Wilrijk
Voorjaarswandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16u.

Vandaag kan je ons vergezellen op onze eerste wandeling na de winterrust op ons fort. We gaan op zoek naar al wat groeit en bloeit en genieten van vlinders, libellen en het gezang van de vogels, die zich opmaken om een nieuwe kroost groot te brengen.

Na de wandeling kan je, indien de weersomstandigheden het toelaten, nog even nakaarten en een glaasje drinken op het terras van ons stamlokaal "de IJsvogel".

Afspraak: 14 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40, 2610 Wilrijk. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling voorzien rond 16 u.

Kledij: stevig schoeisel of bij regenweer laarzen, eventueel regenkledij

Mee te brengen: je verrekijker, fototoestel en loepje.

Huisdieren zijn niet toegelaten.

Gidsen: Natuurgidsen Fort 7 (info: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32)

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

Woensdag
1. 5 - 8u.

Lessevallei - voorjaarstocht

Afspraak:
Bist, Wilrijk

Einde: 19.30u.

Chauffeurs zich aanmelden

Op deze uitzonderlijke verlofdag voorzien we een uitzonderlijk mooie wandeling. De Lesse heeft door de tijd heen zich een weg gebaad doorheen de smalle kalkstreek die de Condroz van de Ardennen scheidt. Het is precies dit raakvlak van geologische lagen dat deze streek biologisch zo interessant maakt. Er komen heel wat speciale planten voor zoals de bolletjeskers, grote schubwortel, de gele anemoon en de wilde judaspenning. Het uitbundig bloeiende daslook (zie foto) zorgt dan weer voor vele gekleurde plekken in het bos. Rond deze periode staan de meeste van deze (late) voorjaarsplanten in bloei... en misschien ook al wel de eerste mannetjesorchissen. De vele stenen in de Lesse zijn ook een uitgelezen uitkijkplek voor de grote gele kwik of de waterspreeuw. Kortom, een prima periode voor een stevige (12 km), maar niet moeilijke, wandeling doorheen een erg pittoresk en bijzonder mooi landschap. Sporen van de bever zullen we zeker ook vinden. Mijns inziens één van de mooiste wandelingen die je in deze periode van het jaar in de Ardennen kan doen. Bij aankomst ter plaatse (Gedron-Celles) maken we eerst een kort treinritje naar Houyet waar de wandeling start.

Meebrengen: stevig schoeisel, verrekijker, picknick en drinken want we eten buiten in de vrije natuur.

Afspraak: we komen samen op de Bist te Wilrijk waar we om 8u. stipt vertrekken. Vermoedelijk zijn we terug rond 19.30u.. Kostendelend vervoer wordt gestimuleerd. Graag een oproep voor chauffeurs om zich even voorafgaandelijk te melden.

Gids/Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Vrijdag
3. 5 - 20u.

**Voordracht: één zwaluw
maakt de lente niet**

Afspraak:
Zaal Da Capo,
Lintsesteenweg 1, Hove

Einde: omstreeks 22u.

Zwaluwen... Bijna een verhaal uit het verleden, niet? Wie kent ze nog, de boeren- en huiszwaluwen met hun opmerkelijk gekwetter en gedrag? Ook in onze omgeving zijn de resterende populaties (spijtig genoeg enkel nog boerenzwaluw) sterk bedreigd, veelal door de moderne indeling van veestallen en monoculturen. Hierdoor is er te weinig voedsel voor de zwaluwen. Maar we hebben er gelukkig nog een paar te Edegem en te Hove. Daar moeten we dus zorg voor dragen!

Vanavond vertelt Bastiaan De Ketelaere, topspreker van Natuurpunt, "honderd uit" over deze vogels die elk jaar opnieuw bij ons te gast zijn om te broeden en hier hun jongen groot te brengen. We komen te weten waar ze naartoe gaan in de winter, hoeveel insecten ze per dag verorberen, waar ze nestelen maar ook wat we kunnen doen om de resterende populaties te beschermen en in stand te houden. Een niet te missen voordracht dus die we samen met Ardea en de Milieu- en Natuurraad van Hove organiseren.

Afspraak: de voordracht vindt plaats in Zaal Da Capo, Lintsesteenweg 1, te 2540 Hove (gelegen boven Hove Centraal). Een prachtige en vooral grote zaal. Breng dus gerust vrienden en kennissen mee. Deelname in de onkosten 5 €, max 10 €/gezin.

Spreker: Bastiaan De Ketelaere van Natuurpunt

Gids/Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Zondag
5. 5 - 14u.

**Bomenwandeling
park Steytelinck**

Afspraak:
Sint Bavostraat, Wilrijk

Einde: 16u.

Iedereen heeft bomen in zijn buurt : tuin, straat, park. We vinden ze zo gewoon dat we er niet meer bij stilstaan. Maar bomen verdienen meer aandacht, ze helpen ons op allerlei manieren.

Ze beschermen ons tegen wind en regen, ze dempen geluid, houden fel licht tegen en zorgen voor verkoeling.

Bomen langs straten filteren gasdeeltjes en fijn stof. Ze halen CO² uit de lucht en zorgen voor zuurstof en voeding. Denk maar aan al dat lekker fruit en heerlijke noten in de herfst.

Ze bieden onderdak en voedsel aan talloze planten, dieren en paddenstoelen.

Al dit en nog meer doen bomen gratis...en ze zijn nog mooi om naar te kijken ook!

En kijken, dat gaan we doen in park Steytelinck, een park dat begin 19e eeuw werd aangeplant als Engels landschapspark met kronkelende bosranden, een vijver, boomgroepen en monumentale alleenstaande bomen.

Meer dan 20 boomsoorten groeien er, niet alleen van bij ons, maar ook uit Noord-Amerika en Azië... en ze hebben allemaal hun eigen verhaal te vertellen.

Afspraak: de wandeling start om 14u. op het plein voor de Sint Bavokerk, Sint Bavostraat, Wilrijk. Einde omstreeks 16u.

Gids/Leiding: Gerda Van Bulck - 0468/14 26 45 - gerdavanbulck@yahoo.com

Zondag
12. 5 - 5.30u.

Vroege ochtendwandeling
nachtegalen

Afspraak:
parking Fort 3 Borsbeek

Einde: omstreeks 9.30u.

Inschrijven verplicht

Deze tocht is voor de vroege vogels, letterlijk en figuurlijk. We spreken af iets voor zonsopgang om samen te genieten van de voorjaarszang in "optima forma". Hierbij focussen we op één van onze bekendste maar tegelijk ook meest verborgen zangvogels, de nachtegaal. Het vroege uur, met name vanaf 1 uur vóór tot 1 uur na zonsopgang, staat onder vogelaars ook wel bekend om het "gouden uur". Dit is immers de tijdspanne waarin de meeste zangvogels op muzikaal vlak het beste van zichzelf geven. Nachtegalen houden zich daarbij doorgaans op in dicht struikgewas en doornstruweel. Dit biotoop vinden we onder meer terug in het Fort 3 van Borsbeek. Wanneer ze volop zingen, durven ze zich echter wel eens op een meer zichtbare plek tonen. Dit geldt overigens ook voor andere soorten die we vandaag hopen te horen en/of zien. Om optimaal van het meest geschikte moment van de dag gebruik te maken, spreken we rechtstreeks ter plaatse af. We maken een wandeling door en rondom het Fort en omstreken (bv. Fortloop).

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres.

Afspraak: vertrek om 5.30u., parking van Fort 3 te Borsbeek, aan de Zoomweg naast de tunnel onder de "Militaire Baan", einde rond 9.30 u. Contacteer de gids wanneer je iemand zou zoeken om ter plekke te geraken.

Meebrengen: verrekijker, drinken, kledij aangepast aan het weer

Gids/leiding: Wim Roelant - 0477/34 07 21 - roelantwim@gmail.com

Zondag
12. 5 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Maandag
20. 5 - 7u.

Vroegochtendwandeling
Viersels Gebroekt

Afspraak:
Boomssteenweg 335

Einde: 11u. ter plaatse

Inschrijven verplicht

We vertrekken reeds vroeg, om 7 uur. Op dit uur zingen de vogels hun mooiste liedje.

We nemen onze tijd om de vogels te bekijken, dus het tempo zal laag zijn !!!! Dit jaar kunnen we op het 'verlengde' plankenpad wandelen dat deels over het nieuwe "meer" loopt. Veel meer water, zalig voor de ganzen, eenden, reigers. We kunnen deze lente dus een recordaantal vogelsoorten verwachten op deze toplocatie in Vlaanderen.

Een groot aantal rietvogels broedt nu in het Viersels Gebroekt. Velen hebben duizenden kilometers afgelegd vanuit Afrika om hier in de rietmoerassen hun kroost groot te brengen. We verwachten volgende soorten te spotten: blauwborst, kleine karekiet, rietzanger, rietgors, bosrietzanger, grasmus, sprinkhaanzanger, cetti's zanger en misschien komen we ook nog een speciale tegen... Ook hebben we aandacht voor de prachtige zang van roodborst en winterkoninkje.

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres.

Afspraak : om 7u. aan 't Spant in Wilrijk, Boomssteenweg 335, onder het viaduct. Kostendelend vervoer (€0.1/km). Einde 11u. ter plaatse.

Meebrengen: verrekijker, telescoop, laarzen indien natte periode, een snack en wat drank.

Gids/leiding: Luc De Vijver & Eddie Schild

Zaterdag
25. 5 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zondag
26. 5 - 10u.

Weidevogeltelling
regio Edegem-Hove

Afspraak:
gemeenteplein Edegem

Einde: omstreeks 12.30u.

Het behoud van de weidevogelpopulaties, vooral Kievit, in onze regio is een belangrijke doelstelling van onze afdeling. Inventarisatie van de broedende en overzomerende koppels is hierbij cruciaal om de resterende populaties Kieviten in kaart te brengen. Vorig jaar verkenden we de Boshoeke te Hove. Vandaag houden we meer westwaarts aan en inventariseren we de Edegemse beekvallei en omgeving. Deze gegevens bezorgen we dan aan de gemeente en het Regionaal Landschap om samen te bekijken hoe we de soort kunnen beschermen in overleg met de plaatselijke landgebruikers.

Afspraak: we komen bijeen aan het gemeenteplein te Edegem, voor het nieuwe gemeentehuis, en vertrekken van daaruit op onze verkenningstocht westwaarts.

We starten om 10u. en zijn klaar rond 12.30u.

Meebrengen: een fiets in goede staat en een verrekijker heb je zeker nodig.

Gids/leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477 33 23 30

Zondag
26. 5 - 14u.

Fort 7, Wilrijk
Lentewandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16u.

Het is volop lente, de maartse buien en aprilse grillen hebben we gehad, tijd voor hogere temperaturen en meer uren zonneschijn om van te genieten. Ook in de natuur merk je de invloed van warmte en zon. We nemen jullie graag mee op een leuke wandeling over het fort met aandacht voor al wat bloeit en groeit en ons pad kruist.

Wil je graag nog even nagenieten van de wandeling, dan kan je voor een drankje terecht op het terras van ons stamlokaal "de IJsvogel" als de weersomstandigheden dat toelaten.

Afspraak: 14 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40, 2610 Wilrijk. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling voorzien rond 16 u.

Kledij: stevig schoeisel of bij regenweer laarzen, eventueel regenkledij

Mee te brengen: je verrekijker, fototoestel en loepje.

Huisdieren zijn niet toegelaten.

Gidsen: Natuurgidsen Fort 7 (info: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32)

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

Zaterdag
1. 6 - 8u.

Sint-Pietersberg

Afspraak:
Bist, Wilrijk

Einde: 20u.

Chauffeurs zich aanmelden

De Sint Pietersberg, een grote kalkheuvel pal naast de Maas, strekt zich uit van Maastricht tot Eben-Emael. Vandaag verkennen we zowel het Belgische als het Nederlandse deel. Eben-Emael, het zuidelijkste deel van deze kalkheuvel, is gericht naar het zuid-oosten: warm en droog dus en ideaal voor heel wat warmteminnende planten en insecten. Na een afdaling van een 100 m langs een oude geologische breuklijn lopen we op oude opgespoten gebieden langs het Albertkanaal. Je kan je hier aan heel wat orchideeën verwachten, afhankelijk van het weer in grote aantallen... en "veel" is zelfs een "understatement". Vooral het soldaatje, de bosorchis en de grote keverorchis komen hier veel voor. Een bijzonder door de mens gecreëerd milieu. We nuttigen onze picknick met zicht op het Albertkanaal. Nadien rijden we een 10 tal kilometer noordwaarts naar Nederlands Kanne. Daar hebben we een erg mooie landschapswandeling gepland, met een eeuwenoude holle weg achter het kasteel van Kanne als vertrekplaats. Onderweg komen we de mergelgroeve tegen en keren terug via de grenslijn op de Sint-Pietersberg. Totale wandelafstand: 10 km op een volledige dag.

Afspraak: het is lang licht en we rijden op zaterdag om aan de verkeersdrukke te ontsnappen. Daardoor kunnen we de dag iets langer maken zodat we rustig alles fijn kunnen bekijken. We vertrekken om 8u. aan de Bist te Wilrijk (we parkeren de wagens die blijven staan een beetje verder) en zijn daar terug tegen 20u. We gaan zeker trachten de wagens goed te vullen (kostendelend vervoer). Het zou fijn zijn als eventuele chauffeurs zich voorafgaandelijk kunnen melden op hugo.waeterschoot@scarlet.be Het is 110km rijden maar wel erg vlot bereikbaar.

Meebrengen: wandelschoenen, 2 x picknick (en drinken)

Gids/Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Zondag
9. 6 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zondag
16. 6 - 8u.

**vallei van de Viroin:
orchideeën en vlinders**

**Afspraak:
Bist, Wilrijk**

Einde: 21u.

Chauffeurs zich aanmelden

Vandaag trekken we naar jaarlijkse gewoonte naar de Viroinvlei en bezoeken we een aantal vindplaatsen van typische kalkplanten. En natuurlijk staan orchideeën vandaag hoog op het verlanglijstje. De streek herbergt een aantal fossiele koraalheuvels die echte pareltjes zijn op het gebied van kalkflora, met Pyreneese ooievaarsbek, wilde weide, verscheidene orchideeën (o.a. de mooie hommelorichis) en vele, vele andere. Deze warmteminnende flora, zoals het slangenkruid, trekt natuurlijk ook veel insecten en in het bijzonder vlinders aan. We proberen dus de twee te combineren en gaan op zoek naar de grote weerschijnvlinder en de grote parelmoer en, wie weet, een koningspage. Het wordt dus een dag met van alles wat. We herhalen deze wandeling jaarlijks omdat we merken dat zowel orchideeën als vlinders heel erg variëren in soorten en aantallen tussen de jaren. Vorig jaar bv. stonden bokkenorchissen en hondskruid mooi in bloei maar lieten vlinders het echt wel afweten. Bovendien zijn we door de Europese verkiezingen een weekje later op pad. De langste dagen van het jaar zijn aangebroken, dus tijd voor een lange, maar rustige, excursie. We keren daarom pas na de avondpicknick terug naar huis waardoor we lang kunnen genieten en ook het verkeer wat vermijden. We wandelen in totaal ongeveer 10 km op een ganse dag.

Afspraak: we komen samen op de Bist te Wilrijk waar we om 8u. stipt vertrekken. We zijn terug rond 21u. en kostendelend vervoer wordt gestimuleerd.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker, picknick en drinken voor 's middags en 's avonds want we eten 2x buiten in de vrije natuur

Gids/Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Vrijdag
21. 6 - 19u.

**Fort 7, Wilrijk
Zomerzonnwende**

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: ?u.

Inschrijven verplicht

Traditioneel vieren we het zomersolstitium! We starten met een wandeling van 1,5 à 2 uur in het mooie natuurreservaat waar rond deze tijd de zomerbloeiers stilaan opduiken. Daarna genieten we van de langste dag van het jaar met lekkere drank en een massa hapjes buiten naast ons lokaal 'De IJsvogel'. Mis deze jaarlijks weerkerende leuke activiteit niet!

Inschrijven voor 18 juni bij Lucy is noodzakelijk!

Afspraak: de wandeling vertrekt stipt om 19.00 u aan de 'De IJsvogel', Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk. Dit is schuin tegenover huisnummer 75.

Kosten: (ter plaatse aan de leiding te betalen) 18 Euro voor hapje tapje .

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

Zaterdag
22. 6 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zaterdag
29. 6 - 19.30u.

Gierzwaluwenwandeling

Afspraak: Antwerpen-Kiel

Einde: rond 21u.

Inschrijven verplicht

De eerste gierzwaluwen zijn weer in de stad! Hun 'srie-rie' geroep kondigt voor velen van ons de zomer aan. We gaan samen op zoek naar de gierzwaluwen in onze wijk.

Waarom worden ze de "100 dagen vogel" genoemd? Of de "vogel zonder poten"? Waarom hebben ze het moeilijk in onze steden? Wat kunnen we doen om hen te helpen?

Wandel mee en kom het allemaal te weten.

Plaatsen zijn beperkt, dus schrijf tijdig in.

Gezien de wandeling afhankelijk is van de weersomstandigheden kan deze mogelijks last minute afgelast en verplaatst worden !!! (regen en/of wind)

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be met vermelding van activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres.

Afspraak: exacte plaats zal via mail bezorgd worden.

Meebrengen: verrekijker

Gids/leiding: Eva Maeckelberghe en Eddie Schild

Zondag
30. 6 - 19.30u.

Edegemse beekvallei

**Afspraak: kruispunt
Finckenpad & Boerenlegerstr.**

Einde: 21.15u.

De Edegemse beekvallei is de jongste aanwinst van onze afdeling en nog volop in ontwikkeling. Zo plannen we dit voorjaar de aanleg van een knuppelpad en een amfibieënpoel. Of die al klaar zijn, hangt van de aannemer af, maar we hopen alvast van wel.

Vanavond bieden we je een eerste zomeravondwandeling aan. Het blijft lang licht en een avondwandeling heeft steeds iets speciaals, niet? We wandelen rustig door het gebied, bekijken de natuurwaarden en het resultaat van de inrichting.

Afspraak: We komen bijéén aan het kruispunt van het Finckenpad en de Boerenlegerstraat. Er is daar weinig parkeerplaats, dus misschien best met de fiets, als het kan.

Meebrengen: tenzij het hard zou geregend hebben, is gewoon wandelschoeisel voldoende.

Gids/Leiding: Hugo Waeterschoot - hugo.waeterschoot@scarlet.be - 0477/33 23 30

Zaterdag
6. 7 - 14u.

Fort 7, Wilrijk
Zomerwandeling

Afspraak: Legerstraat 40

Einde: 16u.

De zomervakantie is begonnen en voor velen is het hoog tijd om de batterijen terug op te laden. Hoe kan je dat beter doen dan met een mooie ontspannende wandeling in de natuur? Op het fort zijn er in elk seizoen prachtige dingen te ontdekken, maar de zomer is qua bloemenpracht wel een topper! We nodigen jullie uit om met ons mee op stap te gaan en te genieten van al wat bloeit en groeit.

Na de wandeling kan je, als de weersomstandigheden het toelaten, nog even napraten en een glaasje drinken op het terras van ons stamlokaal "de IJsvogel".

Afspraak: 14 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40, 2610 Wilrijk. Let op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling voorzien rond 16 u.

Kledij: stevig schoeisel of bij regenweer laarzen, eventueel regenkledij

Mee te brengen: je verrekijker, fototoestel en loepje.

Huisdieren zijn niet toegelaten.

Gidsen: Natuurgidsen Fort 7 (info: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32)

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/71 73 48

Zondag
7. 7 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zaterdag
20. 7 - 8u.

Rondje Pontje

Afspraak:
Boomsesteeweg 335

Einde: 17.30u. ter plaatse

Rondje Pontje, eenvoudig van opzet, maar leuk om te doen: fietsen, een tussendoor wandelingetje, vogels kijken, verpozen op een terras. Ook na 20 jaar komt er geen sleet op. Na de jubileum tweedaagse, doen we dit jaar terug een ééndaagse. Met voorziene werken (o.a. Oosterweel), moeten we wellicht rekening houden met afstand en bereikbaarheid. Toch hebben we al een en ander in gedachten, maar wat je mag verwachten, verklappen we nog niet. Zo blijft het ook nog een beetje spannend en verrassend.

Verwittig ten laatste 10 juli André De Mul, telefoon (sms) 0478 / 57 48 92, of e-mail: andredemul.

ilsemilloen@gmail.com met vermelding: fietsvervoer met eigen wagen: ja/nee, mogelijke plaats(en) in je auto voor medefietsers/fietsen en je telefoonnummer.

Vorbereidingskosten (€ 1 p.p.) en mogelijke vaarkosten zijn ter plaatse te betalen.

Afspraak: om 8. u aan 't Spant, Boomsesteeweg 335 te Wilrijk of aan de plaats van vertrek (plaats en uur worden nog later meegedeeld, evenals nadere praktische bijzonderheden). Einduur ter plaatse rond 17.30u. Meebrengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, regenkledij en uiteraard je fiets die rijklaar is.

Indien nodig en mogelijk, zorgen we voor extra fietsvervoer (+ € 2 extra per fiets).

Leiding: André De Mul - 0478 / 57 48 92

Zaterdag
20. 7 - 14u.

Fort 7, Erfgoedwandeling

Zie aankondiging 14 april.

Afspraak: om 14 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: stevig schoeisel, aangepaste kledij en een zaklamp.

Gidsen: historische gidsenploeg

Leiding: David Wouters - 0476/41 41 74

Zondag
28. 7 - 13.15u.

Landschapswandeling in de
Schijnvallei, Gravinbos

Afspraak: Bist, Wilrijk

Einde: 17u. ter plaatse

Onze vrienden en collega's van Natuurpunt Schijnvallei hebben een heel aantal natuurgebieden en -gebiedjes kunnen verwerven. De meeste liggen in de buurt van de Antitankgracht, die loopt van Stabroek tot voorbij Oelegem. Vandaag concentreren we ons op het deel dat ligt op 's Gravenwezel en Sint-Job-in-'t-Goor.

We maken er een landschapswandeling van met aandacht voor alle natuuraspecten die binnen ons bereik vallen. Met Colybia, de Planten-en Zwammenwerkgroep Schijnbeemden, deden we er al tal van inventarisaties.

We bekijken achtereenvolgens Moerbos, Kippenbos, Steenhovens, Rinkven en Gravinbos. De Kempen op zijn best. Het zijn nog geen klinkende namen, maar dat komt wel.

Afspraak: voorverzamen om 13.15u. op de parking van de Bist in Wilrijk. Samenkomst om 14u. op de parking van het kerkhof van 's Gravenwezel. Gps: Moersstraat 55, 's Gravenwezel Schilde
Google Maps: <https://maps.app.goo.gl/Ecg8aZH232PGH12G7>

Einde rond 17u. ter plaatse.

Afstand: geschat op 7 km

Mee te brengen: verrekijker en loep indien beschikbaar, fototoestel, stevige wandelschoenen.

Gids: Walter Van Spaendonk - 0479/98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be

Leiding: Wim Jouret, - 0496/79 31 93 - wim.jouret@scarlet.be

Check toch even in het volgende nummer of er geen wijzigingen werden aangebracht.

Plantenwerkgroep 2024

De PWG van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen zet in 2024 de traditie verder.

Iedere maandagavond inventariseren we een gebied binnen onze actieradius. Dat is de perimeter van de afdeling, aangevuld met gebieden die daar min of meer op aansluiten. Er wordt een lijst opgemaakt van alle planten, en soms meer.

Waarnemingen.be is daarvoor de best denkbare tool. Waar nodig wordt er gesleuteld om tot de determinatie te komen. In ieder geval wordt er bij heel wat soorten uitleg gegeven over de erkenning en de verspreiding.

Als bij veel van de Natuurpuntactiviteiten, is bij ons het sociale luik niet te onderschatten.

We starten half april en eindigen half september. Ook het begin-uur is aangepast aan het vroeger of later donker worden, in het begin en op het einde 18.30u. en verder 19u.

We stoppen ermee als het te donker wordt.

Dit jaar hebben we een grote opdracht voor de stad Antwerpen, namelijk de monitoring van de planten van het Schoonselhof en mogelijk ook die van het park Den Brandt.

Waarschijnlijk zullen we enkele uitstappen inrichten overdag om de voorjaarsbloeiers te noteren. Colybia, de Planten- en Zwammenwerkgroep Schijnbeemden, zal ons helpen.

Wat de bestemmingen betreft, die worden in overleg bepaald door de groep een week op voorhand.

Ronny onderhoudt de mailinglist en stuurt voor elke activiteit een mail naar de geïnteresseerden.

Na de activiteit stuurt Walter een mail met een link naar de waarnemingen en de foto's, en met het afgelegd parkoers.

Geïnteresseerd en nog geen lid? Stuur dan een mailtje naar Ronny.

Met vragen kan je onder andere terecht bij Lucy en Walter.

Ronny Deckers - ronald.deckers@telenet.be - 0485/55 45 31

Lucy de Nave - lucy.denave@gmail.com - 03/237 99 52

Walter Van Spaendonk - walter.van.spaendonk@skynet.be -0479/98 57 77

DE WINKEL VERREKIJKERS TELESCOPEN NACHTKIJKERS STATIEVEN MICROSCOPEN DIVERSEN CONTACT

✓ 40 JAAR EXPERTISE ✓ OFFICIËLE PARTNER NATUURPUNT ✓ RUIM ASSORTIMENT ✓ 30 JAAR GARANTIE

**ONTDEK DE NATUUR
ZOALS ZE ECHT IS**

SIGHTS OF NATURE
Vlamingveld 89
8490 Jabbeke, Belgium
T: +32 (0)50 31 50 01
T: +32 (0)50 31 68 47
son@deputter.com

Verslag van de besluiten van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 17 februari 2024

2023, we blijven groeien op alle vlakken !

Zuidrand Antwerpen

In 2023 lag de Coronadip letterlijk achter ons en bouwden we de activiteiten van onze afdeling op alle vlakken weer uit. Op de Lokale Algemene Vergadering van 17 februari 2024, evalueerden we het resultaat van de werking van onze afdeling in 2023, gaven we toelichting bij de werking van 2024 en bepaalden we onze agendapunten voor de komende gemeenteverkiezingen in oktober 2024. We verwelkomden op de LAV opnieuw een groot aantal deelnemers (+/- 55) een avond die doorging in de zaal van de Arkgemeenschap van de Windhoek, te Mortsel.

Nu natuur en open ruimte onder druk staan konden we de LAV niet beter starten dan met de uitspraak van Sir David Attenborough. Deze uitspraak is de start van een kort introductiefilmpje "we delen onze kennis en onze verwondering" van Natuurpunt <https://youtu.be/TnSVmC9Jfx0>

Een overzicht van een aantal hoofdpunten van 2023 vormde de start van de avond. We zijn terug gestart met de inrichting van educatieve cursussen (vb. cursus natuurbeheer, giftige planten, steenmarter, ...), de excursies en andere buitenactiviteiten verliepen weer zoals voorheen en vooral de beheerploegen breiden uit en waren erg actief in al onze beheerde domeinen (Fort 7 en Groen Neerland te Wilrijk, de Edegemse Beekvallei en het Uilenbos te Hove).

De buitenactiviteiten trekken terug veel deelnemers, in het bijzonder de lokale activiteiten. De continuïteit van de inventarisaties van planten, steenuilen, vleermuizen, paddenstoelen ... was tevens goed verzekerd in 2023. Deze datacollecties zijn immers van groot belang voor de ondersteuning van het natuurbeleid in onze afdeling.

De indiening van het beheerplan voor het Uilenbos en de afwerking en indiening van het nieuwe beheerplan voor Fort 7 was een heus huzarenstukje waarbij we voor Fort 7 monument en natuur afgestemd in één plan integreerden. Na een jaartje wachten, hopen we dat beiden spoedig door de overheid worden verwerkt zodat we ook voor het Uilenbos op een beheervergoeding kunnen rekenen. In parallel, werd met de steun van het hoofdkwartier in Mechelen met succes een subsidiedossier ingediend en verkregen om een aantal dringende herstelwerken aan het Fort te kunnen laten uitvoeren om de veiligheid van de toegankelijkheid te verzekeren en een verdere snelle aftakeling te vermijden.

Maar niet alles zat mee natuurlijk. Vernielingen van materieel op het fort (vb onze boot), de oplopende spanning met landbouwers op politiek vlak en het erg natte einde van het jaar, waren onverwachte uitdagingen voor de afdeling. De hoge waterstand was misschien wel eerder een probleem voor de toegankelijkheid, maar voor de natuur vermoedelijk eerder een zegen na vele (te) droge jaren. Tot slot moesten we in 2023 afscheid nemen van 2 leden die erg veel hebben betekend voor de afdeling: Floris Van Volsem en Fons Waeterschoot.

Het formele deel vormt steeds een belangrijk onderdeel van de LAV met de goedkeuring van de resultatenrekening, de begroting, de (her)verkiezing van bestuursleden en afgevaardigden voor de Algemene Vergadering van Natuurpunt en de aandachtspunten voor 2024. Ter aanvulling werden ook dit jaar een aantal specifieke thema's uitgelicht: de Natuur in het Hart campagne voor de Europese, nationale en regionale verkiezingen, ons wensenlijstje voor de gemeenteverkiezingen, het monumentenproject voor Fort 7, de boerenproblematiek en een heel mooie kortfilm over het Hertenbronstweekend van september 2023.

*Dit verslag, de volledige presentatie, en de getoonde videofilmpjes kan je vrij consulteren op onze website (www.zuidrand.be).
Opmerkingen of suggesties zijn steeds welkom.*

Formele deel : Conclusies van de Algemene Lokale Vergadering

De LAV nam kennis van de volgende conclusies rond de werking in 2023:

- Onze afdeling organiseerde dit jaar een relatief normaal aantal activiteiten (> 100) op alle domeinen. De natuureducatieve cursussen werden terug opgestart en waren zeker succesvol. Lokale excursies (Fort 7, Uilenbos, ...) trokken veel publiek en ook de bustochten en winteravonden zijn terug populair. Voor de winteravonden vonden we een nieuw onderkomen te Edegem nu de zaal te Wilrijk veel te duur geworden is. Het activiteitsniveau van het natuurbeheer groeide verder met nieuwe uitgebreide ploegen voor Groen Neerland en het Uilenbos.
- Het ledenaantal van de afdeling stabiliseerde dit jaar rond de 1965 gezinnen, waarmee we veruit de grootste ledenvereniging uit de regio zijn. Dit verloopt gelijklopend met het globale ledenbestand van Natuurpunt in Vlaanderen, nu rond de 130.000 gezinnen. De LAV ondersteunt het voorstel van het bestuur om dit jaar extra in te zetten op ledengroei, op weg naar de 2000 gezinnen.
- Ook de inter-afdelings-vogelwerkgroep Ardea is terug erg actief na een wat moeilijker periode door de Coronacrisis.
- Beleid: onze reactie op de stikstofproblematiek voornamelijk voor het Uilenbos en de steun voor de uitwerking van een ambitieus bomen- en groenstructurenplan voor Hove (goedgekeurd begin 2024) waren belangrijke activiteiten op dit domein. Stikstof blijft een echt probleem in onze gebieden voornamelijk door de spectaculaire verbraming.
- De afdeling organiseerde opnieuw een behaag-natuurlijk actie op het grondgebied van de afdeling (Wilrijk, Edegem en Hove) waarbij we dit jaar ongeveer 1,3 km aan streekeigen hagen konden laten aanplanten. Evident dat dit de lokale biodiversiteit zeker ten goede komt. Voor de tweede keer telde het resultaat voor Edegem en Hove ook mee voor de "Gemeentelijke en Vlaamse Bomentellers" die werd ingevoerd om de vooruitgang van het heggen en bomenbestand te meten als contributie tot de klimaatbeheersing (CO2, temperatuur- en vochtregulering).
- De beheeractiviteiten stegen dit jaar sterk (> 75/j) voornamelijk gedreven door de groei van het aantal natuurgebieden in eigendom van de afdeling. Voor het terrein te Edegem werd een vergunning aangevraagd en verkregen voor de aanleg van een knuppelpad en amfibieënpool. De aanleg hiervan werd uitgesteld tot begin 2024 door een gebrek aan capaciteit bij de aannemers.

- Communicatie: Vier rAntGroen-nummers met aandacht voor veel fotografisch werk van eigen leden, verschenen steeds op tijd en werden door onze vrijwilligers bij de leden bezorgd, wat ons een aanzienlijke besparing op de verzendkosten opleverde. Verder blijft de populariteit van de lokale website van de vereniging groeien en wordt systematisch gebruik gemaakt van de maandelijkse nieuwsbrief van de afdeling om herinneringen en extra activiteiten aan te kondigen. Deze laatste komt in meer dan 1.500 elektronische brievenbussen terecht.

Op de AV werd in dit kader opnieuw een oproep gedaan om leden die liever geen papieren rAntGroen nummer willen ontvangen maar wel een elektronische versie, dit te melden bij Zuidrand@gmail.com. Het elektronische nummer krijg je vroeger en is van beter foto kwaliteit.

- In ons lokaal de IJsvogel hebben we 2023 flink geïnvesteerd met een herstelling van een deel van het plafond.

- In 2023 hebben 2 ploegen een puik resultaat neergezet in de Natuurpunt Expeditie: de Roeckies voor het Uilenbos en team Laenen-Jossen voor de Edegemse Beekvallei. Samen bracht dit 7000 € op. Het resultaat van de Natuurpunt expeditie 2023 kan je bekijken op Het mooiste avontuur van het jaar: dit was Expeditie Natuurpunt (youtube.com)

- Door de ingespannen zoektocht naar sponsors en een contractuele contributie vanwege Edegem, konden de uitstaande schulden voor het Uilenbos en de Edegemse beek het afgelopen jaar volledig ingelost worden.

In opvolging van het succesvolle jaar 2023, keurde de LAV voor 2024 de volgende aandachtspunten en doelstellingen voor de afdeling goed:

- 1) In 2024 zetten we een tandje bij rond natuureducatie door de start van een cursus natuurgids samen met de buurafdelingen. Meerdere andere cursussen staan ook op de planning.
- 2) Hove: we hopen in 2024 op de erkenning door de minister van het Uilenbos als type 4 natuurgebied zodat we de verdere inrichting kunnen plannen (nieuwe borden en brug).
- 3) Edegem: de fysieke aanleg van het knuppelpad en paddenpoel op het perceel "Aen Den Boeren Leeger" is een prioriteit, samen met de uitbreiding van het gebied.
- 4) Wilrijk: het monumentenproject Fort 7 dient dit jaar flinke vooruitgang te maken aangezien het in de herfst van 2025 moet afgerond zijn.
- 5) Wilrijk- Geitenpad: samen met het district het instandhoudingsproject voor de Kamsalamander realiseren!
- 6) Tegen mei publiceren we onze verzoeken aan de partijen en gemeentebesturen m.b.t. de komende gemeenteverkiezingen.
- 7) Een plan uitwerken om van het Lokaal de IJsvogel een breder educatief lokaal te maken met aandacht voor natuur en monument, van zodra de middelen vanwege een gevallen legaat bekend zijn.

Financiën

De resultatenrekening van de algemene inkomsten en uitgaven van de afdeling voor 2023 toonde een positief saldo van 813,59 €, na afdracht van 3000 € voor het verwervingsfonds. Dit positieve resultaat werd in belangrijke mate veroorzaakt door de betaling van een achterstallige betaling van 1288 € vanwege Hove voor de behaagactie van 2022.

Gidsbeurten op Fort 7, de behaagactie en de klassieke subsidiëring vanwege Natuurpunt (lidgeld) en de gemeenten (werkingssubsidies) blijven de belangrijkste financiële ondersteuning voor de reguliere werking (tijdschrift, activiteiten, beheermateriaal, ...)

De verkoop van houtopbrengst was onverwacht hoger dit jaar door werkzaamheden te Groen Neerland en het Uilenbos.

De afdeling kon in 2024, 16.000 € recupereren aan achterstallige subsidiëring voor de aankoop van de terreinen van de Boerenleeger vanwege de gemeente Edegem. Hierdoor is dit aankoopproject volledig gerealiseerd. Ook voor het Uilenbos werden door verschillende acties (Natuurpunt Expeditie, individuele sponsors, ...) dit jaar voldoende middelen gevonden om de aankoopschulden volledig af te betalen.

De kosten van het papier voor de druk van de rAntGroen waren dit jaar opmerkelijk lager dan de vorige jaren grotendeels door een lagere papierprijs. Het tijdschrift blijft de belangrijkste kost voor de afdeling, die gelukkig flink getemperd wordt door het verdelen van de nummers door vrijwilligers.

In 2023 investeerden we in een nieuw plafond voor ons lokaal de IJsvogel waarvoor we een extra budget (en uitgave) van 5000 € hadden voorzien.

Meer gebieden beheren betekent ook meer kosten voor de aanschaf en onderhoud van degelijk en veilig materiaal voor de beheerploegen. Vorig jaar werd daar flink op ingezet, dit jaar minder. Ook hadden we dit jaar een hogere opbrengst van de verkoop van hout.

Het beperkte bruto positieve resultaat van 3.813 €, staat de afdeling toe om 3000 € provisies aan te leggen voor het verwervingsfonds. Het uiteindelijke netto resultaat na provisie bedraagt dan ook 813,59 €.

De LAV keurde de resultatenrekening voor 2023 unaniem goed en bedankte de nieuwe penningmeester voor het puike werk. De LAV is akkoord om in totaal 3.000 € te voorzien voor het verwervingsfonds.

Rekening houdende met de uitgaven van 2023 en geschatte wijzigingen werd de begroting voor 2024 met de nodige voorzichtigheid opgesteld. We voorzien, een begroting die bijna in evenwicht is, dit wel zonder verdere opbouw van het verwervingsfonds. Voor deze laatste zullen dan ook voornamelijk de bijzondere inkomsten gebruikt worden die we dit jaar kunnen realiseren.

Om dit financieel te kunnen realiseren is het belangrijk dat we ook dit jaar kunnen rekenen op de gebudgetteerde inkomsten van specifieke activiteiten zoals de houtopbrengst, de behaagactie, evenals het beperken van de uitgaven door het rondragen van rAntGroen.

De LAV keurde het begrotingsvoorstel 2024 eenparig goed inclusief de investering voor het lokaal. De LAV gaf verder advies en akkoord om een plan op te maken om te investeren in de uitbreiding van de educatieve functie van het lokaal de IJsvogel en benodigd zwaarder beheermateriaal om de beheerstaken naar behoren te kunnen blijven uitvoeren. De fondsen hiervoor zijn te voorzien uit het gevallen legaat.

Bestuurders van de afdeling (zie tabel in bijlage): Nicole Boussemaere als cursus coördinator, Lucy de Nave en Els Wijnants als gidsen en evenementen coördinatoren stelden zich voorafgaandelijk kandidaat en werden herverkozen bij unanimitieit. Op de LAV stelde Maggy Trofaes zich tevens kandidaat ter verlenging van haar mandaat. Dit werd bij meerderheid goedgekeurd. Wim Jouret werd door de LAV aangesteld als conservator voor Groen Neerland, bij unanimitieit. Rudi Leemans zet een stapje terug als conservator voor Groen Neerland en werd door de LAV bedankt en geprezen voor zijn jarenlange inzet. Het bestuur doet een verdere oproep naar bijkomende krachten die de afdeling mee willen helpen besturen, in het bijzonder versterking voor de sociale media. De LAV stond ook een minuut stil bij het onverwachte overlijden van Floris Van Volsem bij de terugkeer van een beheeractiviteit.

De LAV keurde de verlengingen en aanstelling goed met applaus en bedankte Rudi in het bijzonder voor zijn jarenlange inzet rond Groen Neerland.

De LAV keurde verder éénparig de afvaardiging voor de Algemene Vergadering van Natuurpunt goed: Walter Van Spaendonk voor Natuurstudie (vzw), Wim Jouret voor Natuurbeheer (vzw), Nicole Boussemaere voor Educatie-CVN (vzw), Erlend Hansen voor Beleid (informeel) Door haar ledenaantal kan de afdeling bovendien 3 bijkomende vertegenwoordigers sturen (op het moment van de LAV was nog geen formele bevestiging hiervan ontvangen): Hugo Waeterschoot, David Wouters en ?.

De LAV dankte de bestuursleden, coördinatoren en de vele vrijwilligers voor hun erg gewaardeerde inzet voor de afdeling het afgelopen jaar en vooral het bereikte resultaat ondanks de moeilijke omstandigheden. In een 10-tal jaren konden we immers de oppervlakte van de beheerde gebieden en ons ledenaantal meer dan verdubbelen waardoor ook de politieke besturen meer interesse en aandacht en erkenning tonen voor groen en open ruimte.

DEEL 2: toelichtingen

2024 wordt gekleurd door de Europese, Nationale en Regionale verkiezingen in juni en de provinciale en gemeentelijke verkiezingen in oktober.

De standpunten van Natuurpunt voor de verkiezingen in juni werden reeds vastgelegd door Natuurpunt vzw in de 10 punten van het Natuur in het Hart manifest. Natuurpuntleden werd gevraagd dit met zoveel mogelijk mensen te ondertekenen.

De lokale manifesten voor de gemeenteverkiezingen worden door de afdeling bepaald, hierin gesteund door de vereniging. De leden werden geïnformeerd omtrent de voorstellen van het afdelingsbestuur voor de gemeenten, Hove, Edegem en het district Wilrijk. Rekening houdende met de aangeleverde verdere suggesties, zullen deze manifesto's uitgewerkt worden tegen mei en gepubliceerd in het volgende rAntGroennummer.

In opvolging van het geïntegreerde beheerplan voor Fort 7 werd een project ingediend bij de overheid om een aantal kritische herstellingen aan het monument te kunnen laten uitvoeren (toegang linkerschouder-hoekcaponière, hoofdtoegang naar het binnenfort en op het 2de verdiep binnenfort), evenals de afbraak van een aantal later toegevoegde barakken, met herstel van de bodem. Het project werd goedgekeurd en moet nu in sneltempo uitgevoerd worden voor het derde trimester van 2025. De LAV was bijzonder tevreden met de goedkeuring en dankte in het bijzonder Kris Broers (Natuurpunt vzw) en David Wouters (afdeling) voor dit resultaat. Dit en het komende jaar wordt cruciaal in het uitvoeren van deze projecten. Het bestuur lichte verder toe dat een deel van het aanvullend budget (voor de kosten van de architect) door de afdeling zal gedragen worden. Belangrijk is dat er bij dit project een mooi evenwicht werd gezocht tussen monument en natuur.

De voorzitter gaf een korte toelichting omtrent de landbouwproblematiek en de visie van Natuurpunt. De kern van het probleem is dat voor bepaalde deelsectoren (veeteelt en melkproductie) het inkomen van boeren te laag is, voornamelijk door overproductie en de hieraan verbonden slechte onderhandelingsconditie t.o.v. de opkopers en verwerkingsindustrie. De claim dat Natuurpunt de prijs van landbouwterreinen zou opdrijven door haar aankopen, is duidelijk incorrect. Van landbouwgrond die een andere bestemming krijgt, gaat immers maar 1/25st naar natuur waarbij Natuurpunt enkel biedt op voor landbouw vrijwel waardeloze gronden. Probleem is wel dat landbouwers veel grond verkopen voor recreatie, wonen en industrie aan flink hogere prijzen. Een tweede probleem is de milieu-impact van nutriënten (nitraat, fosfaat) en pesticiden. De nitraat neerslag heeft in onze afdeling op lokaal vlak duidelijk een grote impact, getuige de massale en steeds snellere aangroei van bramen. De bron van deze neerslag is verschillend van industrie en verkeer rond Fort 7 en Groen Neerland, tot exclusief landbouw aan het Uilenbos. Wat Natuurpunt vraagt is een landbouw die duurzaam is zowel voor de boeren (qua inkomen) als voor de natuur (respect voor de bestaande biodiversiteit) en de consument (veilige voeding). Op meer dan 750 plaatsen werkt Natuurpunt trouwens samen met landbouwers voor het beheer van natuurgebieden. Meer informatie hierover kan je vinden op de website van Natuurpunt.

Tot slot werden de deelnemers vergast op een instructieve natuurkorfilm rond het Hertenbrontweekend georganiseerd door de afdeling in 2023, gebracht door Johnny Rypens

Tot slot bedankte de voorzitter alle deelnemers voor hun geapprecieerde aanwezigheid evenals de bestuurders en leden die vanavond actief meewerkten aan het succes van de LAV (catering, presentaties, versiering, praktische aspecten,...).

Hugo Waeterschoot
Voorzitter Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

Erlend Hansen
Secretaris Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

Bijlage: Overzicht bestuursleden en coördinatoren* voor de afdeling Zuidrand Antwerpen

- Voorzitter *Hugo Waeterschoot*
- Ondervoorzitter *Vacant*
- Secretaris *Erlend Hansen*
- Penningmeester *Eric de Roeck*
- Cursussen *Nicole Boussemaere (hernieuwd)*
- Communicatie *Niels Schild*
- Coördinator tijdschrift *rAntGroen* *Guido Van Boeckel*
- Conservator *Uilenbos* *Peter Tersago en Rolph De Ceulaer*
- Conservator *Fort 7* *Maurice De Neve*
- Monument *Fort 7* *David Wouters*
- Conservator *Edegemse beek* *Johan Claessens*
- Conservator *Groen Neerland* *Wim Jouret (nieuw)*
- *Natuur en kunst* *Maggy Troffaes (hernieuwd)*
- *Gidsen en Evenementen* *Lucy De Nave (hernieuwd)*
- *Evenementen* *Els Wijnants (hernieuwd)*

*Bestuursleden worden verkozen door de LAV, coördinatoren niet.

Fort 7 in detail

In elk nummer van rAntGroen geven we wat achtergrond over een boeiend detail van Fort 7

Fort 7eppos

Op de eerste verdieping van het reduit van Fort 7 richtten de militaire bewoners een van de kamers wat luxueuzer in dan de andere. Er staat een grote versierde schouw, de muren zijn op drie niveaus gelambriseerd, en de bakstenen en voegen van het plafondgewelf zijn zorgvuldig rood en wit geschilderd. Misschien diende het als kantoor van de commandant, of als ontspanningslokaal voor de officieren.

Maar de kamer is ook interessant voor het symbool dat op sommige van de muurpanelen geschilderd staat. Het doet denken aan een SS-rune, maar het is van een andere lugubere organisatie.

Tussen 1964 en 1968 maakte de toenmalige BRT drie televisiereeksen naar scenario's van Louis de Groof. In de hoofdrol was Senne Rouffaer de gentleman-avonturier Kapitein Zeppos. De serie werd heel populair, en zelfs mensen die pas veel later geboren zijn, kennen vandaag niet alleen het café van die naam in Antwerpen, maar vaak ook het aanstekelijke kenwijsje (1), en de amfibie-auto waarin Zeppos rondreed en voer (2).

In het derde seizoen moest Zeppos het opnemen tegen een sinistere organisatie die de wereldvrede wilde saboteren. Het kostte de BRT maar wat houten zwaarden, vlaggen, en een paar bizarre tekens op de muur, om van het reduit het lugubere hoofdkwartier van de slechteriken te maken. Er zijn zoveel scènes op allerlei plaatsen in het fotogenieke fort dat het soms wel een toeristische promotiefilm lijkt. Wie wil kan het allemaal zelf (terug)zien op VRT MAX.

Ook in de 21ste eeuw blijft het fort filmmakers inspireren. Studio 100 maakte er in 2021 opnamen voor Nachtwacht, en in 2022 voor GameKeepers. In 2025 wil een andere studio er een film draaien met een historische achtergrond. Blijven kijken!

(1) *Living it Up*, door het orkest van Bert Kaempfert

(2) *Die auto was een exemplaar van de Duitse Amphicar 770, de enige amfibiewagen ooit op de markt gebracht voor particulier gebruik – maar zonder veel succes, want hij was log, duur, en vooral: snel lek.*

David Wouters

Dat de Zwarte specht de laatste tijd geregeld gehoord en/of gezien wordt kunnen verschillende medewerkers en bezoekers getuigen. De twee kenmerkender geluiden doen de oren van de natuurliefhebber gespannen uitkijken in de hoop de "zwarte" te zien ! Daarbij is rond een bepaalde boom op het reservaat de grond bezaaid met grote houtspaanders. De kans zit er dus in dat we volgend seizoen een broedgeval hebben van deze merkwaardige spechtenssoort. Duimen maar !! De kans bestaat natuurlijk dat de Zwarte specht toch de voorkeur geeft aan de naastgelegen en uitgestrekte stedelijke begraafplaats Schoonselhof. Afwachten . . .

De voorbije winterperiode pleisterde de Grote zaagbek van tijd tot tijd op Fort 7 en op het Schoonselhof. Het maximum aantal werd genoteerd op 28/12/23 met 3♂ en 2♀. Niet elk jaar hebben we deze wintergast op bezoek ! Ook de Slobeend zwom al eens rond op de fortgrachten. Veelal als koppel. De Dodaars verkiest ondiepe plassen en rond de rietkraag kan deze kleine fuutachtige dan ook een enkele keer gezien worden o.a. op 17/12/23. De IJsvogel ligt bij vele natuurliefhebbers "in de bovenste schuif" omwille van zijn exotische kleurenpracht, zijn snelle rechtlijnige vlucht en zijn schelle roep. Gezien de zachte winters van de voorbije jaren heeft deze vogelsoort zijn leefgebied kunnen uitbreiden. Met wat "chance" zien de IJsvogel dan ook hier en daar langsheen het water. Op 17/2/24 werden zelfs 2 ex. in elkaars buurt gezien. Een broedgeval zit er dit broedseizoen dus weer "dik" in. De andere wintergasten zoals Koperwiek, Kramsvogel, Goudhaan, Sijs en zeker de Keep werden minder opgemerkt. In de buurt hoort men 's nachts het melancholisch geroep van de Bosuil. . . iets gans anders, onze erfgoedsspecialist David Wouters meldde ons dat er in het reduit een dode Vos lag en wel in de vroegere schietstand van de politie. Met enkele medewerkers hebben we met een grote schop en kruiwagen het kadaver opgeladen en naar het hooiland "Ground Zero" gebracht en het daar in een ondiepe kuil begraven. De week erna was de kuil open gegraven en lagen de staart en een poot in de omgeving van de kuil. Een andere Vos moet dus via de geur de kuil gevonden hebben en het dode exemplaar opgegraven !

De storm Isha die in de week van 21 op 22 januari over het land raasde zorgde natuurlijk weer voor de nodige afgerukte takken en twijgen.

Half februari zette de lente reeds in met temperaturen rond de 16 à 17° C , niet te verwonderen dat we op het fort reeds een Citroenvlinder zagen rondfladderen !

Benieuwd wat de lente en zomer nog verder in petto hebben.

© Rudy Vansevenant

Dodaar

In Memoriam Josephine 'Charlotte' Daems (°4-2-1941 - †24-2-2024)

Op 24 februari is onze medewerkster Charlotte overleden in het WZC St Bavo/De medemens te Wilrijk. Charlotte was actief bij het natuurbeheer op Fort 7 en deed dat met volle inzet. Diegenen die haar gekend hebben op uitstappen en op het fort zullen zich haar herinneren als een aangename en levenslustige vrouw die klaar stond om iedereen een plezier te doen en te helpen. Bedankt Charlotte voor al die fijne ontmoetingen !

We wensen de familie en vrienden veel sterkte toe.

De Aruw ploeg is zoals elk jaar bezig met de broedcontroles. Hier en daar een ander gezicht bij de ringers. Met grote spijt nemen we (even) afscheid van Raf. We danken Raf Beyers voor zijn enorme inzet en hopen van harte dat de pauze die hij vroeg geen definitieve stop wordt. De samenwerking was steeds super goed. We hebben veel gelachen soms ook bijna geweend als het tegen zat. Samen hebben we, dankzij zijn kennis, kunnen realiseren dat er voldoende kasten hangen om de populaties van steenuil, kerkuil en torenvalk in onze regio staande te houden. Al was het in het begin wat zoeken omdat de ervaring van het plaatsen van kasten wat ontbrak, maar geen boom was te groot, geen toren te hoog. We plaatsten samen kasten, volgden de vogels op en waar de vogels nog geen wetenschappelijke ring hadden kregen ze er een vakkundig aangemeten.

Door deze ring ontdekten we dat uilen die we ringden een paar jaar later werden teruggevonden in andere kasten als moeder of als vader van nieuwe jongen. Dat deed ons zo'n deugd en bevestigde dat onze inzet en opzet geslaagd was. Dank je wel Raf voor al jouw inzet.

In de winterperiode doen we steeds de controle van de kasten om deze klaar te zetten voor het volgende broedseizoen, op een zaterdag waren we bezig op groen neerland waar we opeens een rare zwarte vogel zagen overvliegen, hij maakte rare bewegingen. Gelukkig hadden we Yannis mee (een jonge aanwinst die erg met vogels bezig is) met zijn fotoapparaat maakte hij een onmogelijke foto, niet scherp, dat kon ook niet gezien de afstand en het vlieggedrag van deze vogel. De ringer Koen die erbij was dacht meteen aan Zwarte specht, en ja hoor de foto van Yannis bevestigde dit ook, ons geluk kon niet op. Nadien moesten we nog op fort 7 zijn om spullen weg te bergen, daar hoorde en zagen we waarschijnlijk diezelfde zwarte specht opnieuw, voordien vloog die zwarte specht in de richting van het fort, dus het kon bijna niet anders. Yannis nam zijn toestel opnieuw en maakte de foto die je in dit blad kan terugvinden. De specht zat redelijk ver en hoog en vanuit een moeilijke positie nam Yannis toch deze mooie foto.

Yannis Loyen

Voor het eerst maakten we ook kennis met een steenmarter in één van onze kasten, zowel de kerkuil met jongen als steenuil moest eraan geloven.

Yannis Loyen

Om onze werking bekend te maken bij andere mensen, stonden we op de Ankona dag met een stand, sommige mensen wisten ons toe te fluisteren dat we de mooiste stand hadden. We waren ook aanwezig op de Belgische Vogeldag waar we weer heel wat (oude) bekende zagen maar ook nieuwe belangrijke contacten werden gelegd. De trektellingen gaan nog steeds door, dus kom tijdens de trek van de vogels zeker eens op de dijk van de

Hobokens polder kijken om de specialisten aan het werk te zien. Je kan mee (leren) tellen en verschillende vogelsoorten in vlucht leren onderscheiden. Dank aan de tellers Luc, Walter en Maarten (onze slechtvalken specialist) die steeds trouw op post staan. Graag dank ik nog eens van harte alle vrijwilligers die voor en achter de schermen voor Ardea hun ding doen. Hier gaan uren, dagen, maanden werk in. Niels heeft opnieuw subsidies aangevraagd bij de stad Antwerpen. De aanvraag dat je moet doen voor deze subsidies te kunnen verkrijgen is een titaanwerk, zeer zorgvuldig en zonder fouten, want die worden meteen afgestraft. Vorig jaar heeft ons dit een mooie cent opgebracht, hopelijk vallen we dit jaar terug in de prijzen zodat we de bescherming van de vogels verder kunnen zetten. Deze aanvraag is maar een klein puntje van de ijsberg dat we voor Ardea onze vogelwerkgroep doen. Dus wil je onze vogelwerkgroep een handje helpen? Laat het ons zeker weten. Spreek ons aan of stuur een mailtje er is zeker iets wat jij kan doen.

Voor Vogelwerkgroep Ardea,
Eddie Schild

Website: <https://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/> of via www.zuidrand.be (ga naar Ardea)

Facebook: [vogelwerkgroep Ardea](https://www.facebook.com/vogelwerkgroepArdea)

Blog: <https://ardea.hobokensepolder.be/#home>

E-mail: ardea@hobokensepolder.be

Vogelverslagen: <https://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.html>

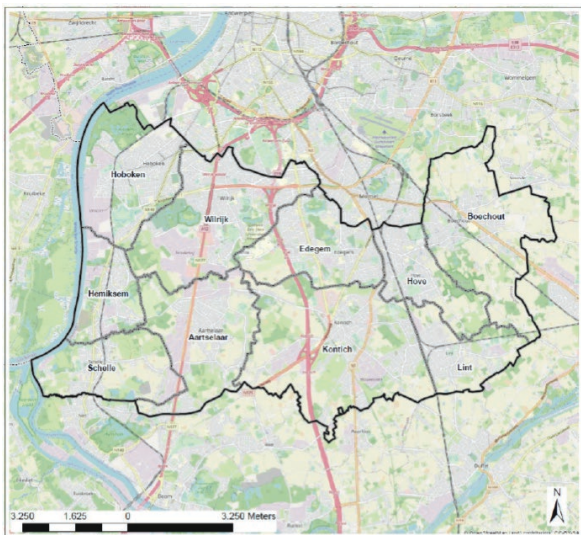
Landinrichting in de Antwerpse Zuidrand: we staan voor een flinke, maar hoogstinteressante, uitdaging !

De Vlaamse minister van Leefmilieu, heeft in 2023 groen licht gegeven voor een Landinrichtingsproject voor de Zuidrand van Antwerpen (LIPZ). De algemene doelstelling van het LIPZ is de open ruimte in de regio te versterken met aandacht voor een duurzaam gebruik van de open ruimte door de verschillende gebruiken goed af te stemmen. Meer in detail zijn de doelstellingen:

1. klimaatadaptief waterbeheer: creëren van waterberging; versterken van het infiltratiesysteem en de kwelgebieden (inzetten op droogmaatregelen); uitbreiden van het groenblauw netwerk; verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit; inzetten op beleefbare waterinfrastructuren en sensibilisering;
2. ontharding van de open ruimte, gekoppeld aan een of meerdere andere doelen;
3. bosuitbreiding (50 ha);
4. het verzekeren van de toekomstmogelijkheden van de landbouw door het faciliteren van de transitie naar duurzame en klimaatrobuuste landbouw: ruimte voor voedselproductie; een duurzaam verdienmodel voor de landbouw; bewuster omgaan met zonevreemde invullingen in het agrarisch gebied; landbouwbodems: partners in waterbeheer;
5. behouden en ontwikkelen van natuur en landschap: groenblauw netwerk als landschappelijke drager; ontsnippering van de open ruimteverbindingen; omgevingskwaliteit bebouwde randen met meervoudig en collectief ruimtegebruik;
6. verbeteren van de toeristische ontsluiting en beleving: beleving Antwerpse Zuidrand; ruimte voor de jeugd

Het hoeft geen betoog dat dit een zeer belangrijk project is voor Natuurpunt.

Bovendien, zoals je op het plannetje kan merken, ligt onze afdeling midden in het afgebakende gebied. Vandaar dat we voor dit project een coördinerende rol proberen te verzorgen, gesteund door de buurafdelingen en de door Natuurpunt aangewezen ondersteunende gebiedscoördinator, Rosan Heremans.

Het LIPZ project wordt gecoördineerd vanuit de VLM die in tegenstelling tot andere overheden heel wat instrumenten in handen heeft om bijv. gronden te ruilen (waardelose landbouwgrond voor natuur en vice versa). Maar ook de provinciale waterbeheerders, de landbouw, ANB, de ambtenaren van de betrokken gemeenten zitten mee aan tafel.

Begin 2024 is het project uit de startblokken geschoten wat ook wel moet want de tijd om dit te realiseren is beperkt tot 2 à 3 jaar). Op 20 februari hebben we met alle betrokken diensten samen een volle dag het oostelijk deel (van de E19 tot Boechout en Lint) bekeken en in april bekijken we samen het westelijke deel (van de E19 tot de Schelde). Om dit proces te kunnen opvolgen en onze afdelingsgrensoverschrijdende voorstellen te kunnen uitwerken en bepleiten, werd een Natuurpunt coördinatiegroep LIPZ in het leven geroepen die reeds een eerste maal samen kwam. Met een kam gaan we door de kaarten en geven we aan waar er natuur of groen/blauwe opportuniteiten zijn. We gaan jullie via rAntGroen, Nieuwsbrieven en andere communicatievormen zeker goed op de hoogte houden van dit proces, want het LIPZ is een unieke en éénmalige mogelijkheid om natuur en open landschap in de streek veilig te stellen. Heb je zin om mee in de begeleidende coördinatiegroep ideeën te genereren en het proces op te volgen

geef dan een seintje aan Hugo.waeterschoot@scarlet.be. We staan vast en zeker voor een ferme maar interessante uitdaging, en daar gaan we tenvolle voor.

Meer toelichting over het Landinrichtingsproject kan je terugvinden op de website van de VLM Antwerpse Zuidrand | Vlaamse Landmaatschappij (vlm.be)

TORFS

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr. 186). Als je de papieren draagtas aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds.

Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

4/2/2024 Zeeland - 43 deelnemers
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Walter van Spaendonk
Verslag: André De Mul
Foto: Sonja Van Kerckhove

Ondanks het druilerige weer en het vroege uur is er een enthousiaste opkomst van dichtbij en verderaf. Het gezelschap is divers, maar het vogelkijken schept een band.

Nog in de donkerte vertrekken we naar Zeeland. Vanuit de bus spotten we langs de Philipsdam al enkele Lepelaars en Blauwe reiger. We steken over naar Schouwen-Duiveland. Hier zien we langs de weg Rotgans, Wulp en schapen waaronder 2 zwarte exemplaren. Inmiddels is het opgehouden met miezeren. We stoppen aan natuurgebied Dijkwater.

Op de plas: Wilde-, Slob-, Berg-, Kuif-, Tafeleend, maar ook Wintertaling en Fuut. Geoorde fuut en Pijlstaart zijn een speciale vermelding waard. Ver weg ook nog Kleine zilverreiger.

We rijden verder tot aan het rif Frans Kok in Dreischor. Hier is een duikclub. Duikers plonsen in het diepe. We overschouwen het Grevelingenmeer. Achtereenvolgens vliegen Bonte strandlopers, Zilverplevieren en Kieviten over, maar ook een Bruine kiekendief, tegenwoordig een zeldzame verschijning. We hebben het hier gezien, denken we, tot Luc roept: Zee-a-rend !!! We keren op onze stappen terug en zien ver weg op de dam twee kolossen hun prooi oppeuzelen. Kraaien schuiven aan voor de restjes.

Onze volgende stop is de Oostweg bij Zonnemaire, waar enkele waarnemers tussen zo'n 1500 Toendrarietganzen ook 2 Kleine rietganzen bespeuren die even later samen met een groep Rietganzen opvliegen. Onze buschauffeur slingert zijn bus kundig door een nauwe doorgang in Zonnemaire en even verder stoppen we voor een korte uitstap op de Slikken van Bommenede. Er hangt een beetje mist over het water, maar toch zien we aan de overkant op de strekdam terug de foeragerende Zeearend terwijl de tweede oudervogel naar de nabijgelegen Veermansplaat vliegt, een geliefkoosde pleisterplaats voor de Zeearenden die dit jaar twee jongen grootbrachten op de Slikken van Overflakkee.

Dichterbij in het water lopen twee Zwarte ruiters.

Door het regenweer zijn veel aardappels en bieten niet gerooid, en deze zijn een rijkgevulde dis voor Wilde en Kleine zwaan. Langs de Tureluurweg bij Kerkwerpe zit ruim een maand een grote groep waarvan er vandaag zo'n 250 Kleine- en 10 Wilde zwanen foerageren

Luc legt ons aan de hand van foto's en tekeningen het verschil tussen beide uit. In de loop van de bustocht becommentarieerde hij ook de voornaamste ganzensoorten, Zeearend en Flamingo 's waarbij telkens informatieve fotobrochures werden doorgegeven.

Het is inmiddels middag en we rijden naar Da Roberto in Scharendijke voor bokes en een soep of een pizza. Bij het binnenrijden van de parking verslikt een Buizerd zich in zijn middagmaal en vlucht weg. De lucht is uitgeklaard en de pizzeria biedt een zonnig panorama op het Grevelingenmeer en Port Zélande aan de Brouwersdam.

Vanop de Brouwersdam kijken we vooral uit naar duikers op de Noordzee. We zoeken eerst beschutting achter de bus, want het is 6 beaufort ! Het is moeilijk observeren, want de zee is ruw. Toch noteren we Eidereend, Middelste zaagbek, Brilduiker en dieper in zee twee Zwarte zeeëenden. Dichterbij aan de Spui: Grijze zeehond en Roodhalsfuut. Langs de kom Kleine mantelmeeuw, tussen de steenrotsen: Aalscholver, Scholekster, Steenloper, Paarse strandloper en Drieteenstrandloper. Verder naar Goeree-Overflakkee. We maken een busronde via Ouddorp, Kwade Hoek en Havenhoofd. Een Torenvalk vliegt over. Hier richten we

onze aandacht vooral op de ganzen.

Tussen grote hordes Grauwe - en Brandganzen, ontwaren we her en der Kol- en Rietgans, maar ook Canadese gans. In de laatste groep ganzen noteren we ook kleine Canadese gans en een enkele Stormmeeuw.

Het begint licht te schemeren en we willen ook de Flamingo 's nog zien. Die pleisteren op de Grevelingen. Via Melissant en Dirksland bereiken we het haventje van Battenoord.

We stappen uit en van op een verhoogde berm zien we uit op de Caribische, Chileense en Europese soort, bijeen getroeft in het water. Zij kenmerken zich door hun verschil in roze kleur, maar door de schemer is dat al moeilijker te zien.

Toch een mooie afsluiter ! Bedankt aan de chauffeur die onze bus over onbekende en smalle wegen loodste, en zeker ook aan Luc, Walter en Rudi voor het voortreffelijk voorbereiden, gidsen en begeleiden van deze uitstap, zoals we dat al jaren van hen gewoon zijn !

*Kalender * inschrijven noodzakelijk*

- 1 april: voorjaarsflora Uitenbos*
- 7 april: Middelheim*
- *13 april: Ardea Doelpolders*
- *14 april: erfgoedwandeling Fort 7*
- *14 april: Ardea blauwe reigertelling*
- *20 april: Ardea polders Kruijbeke & Rupelmonde*
- 21 april: zintuigenwandeling*
- *27 april: erfgoedwandeling Fort 7*
- 28 april: voorjaarswandeling Fort 7*
- 1 mei: Lessevallei*
- 3 mei: voordracht zwaluwen i.s.m. Ardea*
- 5 mei: bomenwandeling*
- *12 mei: Ardea vroege ochtendwandeling*
- *12 mei: erfgoedwandeling Fort 7*
- *20 mei: Ardea Viersels gebroekt*
- *25 mei: erfgoedwandeling Fort 7*
- 26 mei: weidevogeltelling i.s.m. Ardea*
- 26 mei: lentewandeling Fort 7*
- 1 juni: Sint-Pietersberg*
- * 9 juni: erfgoedwandeling Fort 7*
- 16 juni: vallei van de Viroid*
- *21 juni: zomerzonnwende*
- *22 juni: erfgoedwandeling Fort 7*
- *29 juni: Ardea gierzwaluwenwandeling*
- 30 juni: Edegemse beekvallei*
- 6 juli: zomerwandeling Fort 7*
- * 7 juli: erfgoedwandeling Fort 7*
- *20 juli: rondje pontje*
- *20 juli: erfgoedwandeling Fort 7*
- 28 juli: landschapswandeling Schijnvallei*

Teksten voor het volgend nummer graag tegen 25 mei